

TÂM LÝ HỌC QUÂN SỰ VỚI XÂY DỰNG QUÂN ĐỘI CÁCH MẠNG CHÍNH QUY, TINH NHUỆ, TỪNG BƯỚC HIỆN ĐẠI

Đinh Hùng Tuấn

Học viện Chính trị quân sự.

Tâm lý học quân sự đang ngày càng khẳng định vị trí của mình trong hệ thống các chuyên ngành của tâm lý học nói chung, hệ thống các bộ môn khoa học quân sự nói riêng. Sự phát triển của tâm lý học quân sự không chỉ giới hạn trong những vấn đề về lý luận, mà nó đã thực sự đi vào giải quyết những vấn đề thực tiễn đặt ra trong hoạt động quân sự, góp phần xứng đáng vào sự phát triển, trưởng thành của quân đội.

Hiện nay, tâm lý học quân sự đang phát triển mạnh mẽ cả về bề rộng và chiều sâu, từng bước được ứng dụng có hiệu quả vào các lĩnh vực khác nhau của hoạt động quân sự.

Để đáp ứng với nhiệm vụ xây dựng quân đội trong thời kỳ mới, tâm lý học quân sự cần được phát triển theo phương hướng xây dựng quân đội chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại. Nội dung nghiên cứu, vận dụng tâm lý học quân sự trong quân đội ta, trước mắt cần tập trung vào những nhiệm vụ chủ yếu sau đây:

1. Nghiên cứu ảnh hưởng của hoạt động quân sự đối với tâm lý quân nhân và tâm lý tập thể quân nhân

Đường lối quân sự của Đảng ta luôn chỉ ra rằng, những biến đổi to lớn và mau chóng diễn ra trong lĩnh vực vũ khí, kỹ thuật, trong hình thức và phương pháp tiến hành chiến tranh không làm giảm đi mà ngày càng nâng cao vai trò của nhân tố chính trị - tinh thần và tâm lý của con người trong lực lượng vũ trang. Do đó, một trong những nhiệm vụ cơ bản của tâm lý học quân sự, là phân tích đặc điểm của của chiến tranh hiện đại, chiến tranh có sử dụng vũ khí công nghệ cao; những kinh nghiệm, bài học đúc kết từ cuộc chiến tranh giải

phóng dân tộc, chiến tranh bảo vệ Tổ quốc của nhân dân ta, phát hiện những tác động của chiến đấu hiện đại đến tâm lý quân nhân, tâm lý tập thể quân nhân, từ đó xác định những phẩm chất tâm lý cần thiết, đáp ứng yêu cầu của chiến tranh tương lai, nhằm tìm ra con đường, biện pháp thích hợp để rèn luyện bộ đội.

2. Nghiên cứu cơ sở tâm lý của công tác chính trị - tư tưởng trong quân đội trước yêu cầu, nhiệm vụ mới

Tâm lý học quân sự là cơ sở của công tác Đảng, công tác chính trị, công tác giáo dục chính trị - tư tưởng ở các đơn vị trong quân đội. Nhiệm vụ chủ yếu của tâm lý học quân sự là nghiên cứu những vấn đề tâm lý trong xây dựng nhân cách quân nhân và xây dựng các tập thể quân nhân, đáp ứng với yêu cầu xây dựng quân đội trong tình hình mới. Để nâng cao hiệu quả công tác giáo dục chính trị - tư tưởng, cần nghiên cứu tác động của biến đổi kinh tế - xã hội, đến những vấn đề tâm lý như: nhu cầu, động cơ, thế giới quan, niềm tin, tình cảm, ý chí, đặc biệt là những biến đổi trong định hướng giá trị nhân cách quân nhân trong điều kiện hiện nay. Tâm lý học quân sự cần chỉ ra các biện pháp, phương thức tác động, nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng, hiệu quả công tác Đảng, công tác chính trị, góp phần xây dựng quân đội vững mạnh về chính trị trong tình hình mới.

Hiện nay, chủ nghĩa đế quốc đang thực hiện chiến lược “Diễn biến hoà bình” nhằm phá hoại sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Tâm lý học quân sự cần góp phần vạch rõ bản chất, âm mưu, thủ đoạn chủ yếu của chiến tranh tâm lý của địch, chỉ ra cơ chế tác động và các biện pháp, nhằm ngăn chặn và phòng chống có hiệu quả tác động của chiến tranh tâm lý.

3. Nghiên cứu cơ sở tâm lý học của công tác huấn luyện chiến đấu

Muốn chiến đấu thắng lợi, người chiến sỹ phải nắm vững nghệ thuật chiến đấu, phải có tri thức, kỹ năng, kỹ xảo, sử dụng thành thạo mọi phương tiện, vũ khí, trang bị kỹ thuật hiện đại... Tâm lý học quân sự phải nghiên cứu vạch ra cơ chế bên trong và quy luật hình thành, phát triển sự thành thạo nghiệp vụ quân sự của quân nhân. Dựa vào việc xác định đúng đối tượng tác chiến, đặc điểm của chiến tranh hiện đại, chiến tranh có sử dụng vũ khí công nghệ cao, vào phương thức tác chiến và cách đánh của ta, tâm lý học quân sự góp phần vạch ra các phương pháp huấn luyện, nhằm nâng cao sự thành thạo chuyên môn, nghiệp vụ cho cán bộ, chiến sỹ các quân chủng, binh chủng, bảo đảm sẵn sàng chiến đấu và chiến đấu thắng lợi, đánh thắng trận đầu ngay khi có chiến tranh xảy ra. Đồng thời, trong sự phát triển về vũ khí, trang bị kỹ thuật chiến đấu, còn nghiên cứu mối quan hệ tâm lý trong hệ thống con người - kỹ thuật quân sự.

Một phương hướng quan trọng nữa của tâm lý học quân sự là mô tả đặc

trung về mặt tâm lý của các ngành nghề chuyên môn trong các lĩnh vực khác nhau của hoạt động quân sự, vạch ra cơ sở tâm lý cho việc tuyển chọn nghề nghiệp, cũng như những phẩm chất tâm lý đặc thù trong những lĩnh vực hoạt động đặc biệt như: tình báo quân sự, đặc công, phi công, thủy thủ... giúp cho quá trình tuyển chọn, đào tạo, đạt hiệu quả cao.

4. Nghiên cứu quy luật và biện pháp chuẩn bị tâm lý cho bộ đội trong sẵn sàng chiến đấu

Việc thường xuyên nâng cao tinh thần cảnh giác, tổ chức và duy trì trạng thái sẵn sàng chiến đấu cho bộ đội, đặc biệt ở các đơn vị làm nhiệm vụ trực ban chiến đấu ở các quân chủng, binh chủng kỹ thuật như: không quân, ra đa, tên lửa, thông tin liên lạc... Do tính chất của hoạt động, (tập trung chú ý, căng thẳng kéo dài...) thường gây ra những trở ngại về tâm, sinh lý như: mệt mỏi, lơ đãng, thiếu tập trung chú ý, tri giác mất chính xác dễ gây ảo giác, tư duy kém minh mẫn, linh hoạt... Vì vậy, để nâng cao hiệu quả hoạt động quân sự, cần nghiên cứu làm rõ những nội dung trong cấu trúc tâm lý sẵn sàng chiến đấu của bộ đội, những quy luật, hiện tượng tâm lý nảy sinh trong các phiên trực ban, trực chiến, những tác động của điều kiện, hoàn cảnh chiến đấu khác nhau đến tâm lý của quân nhân... Từ đó, chủ động có những giải pháp rèn luyện sự bền vững về tâm lý, khắc phục trạng thái mệt mỏi tạm thời, tổ chức khoa học hoạt động của bộ đội, bảo đảm cho bộ đội luôn ở trạng thái tâm lý sẵn sàng chiến đấu cao nhất. Đối phó thắng lợi với mọi tình huống khi chiến tranh xảy ra.

5. Nghiên cứu những hiện tượng tâm lý trong các tập thể quân nhân

Tâm lý học quân sự nghiên cứu nguồn gốc, nguyên nhân những vấn đề có tính quy luật và cơ chế tâm lý làm nảy sinh những hiện tượng tâm lý trong các tập thể quân nhân như: dư luận, tâm trạng, uy tín, truyền thống, nhu cầu, động cơ tập thể, sự lây lan, bắt chước, các mối quan hệ qua lại trong tập thể... Xác định những con đường, biện pháp để điều chỉnh, định hướng các hiện tượng tâm lý xã hội trong các tập thể quân nhân theo hướng tích cực, ngăn ngừa các hiện tượng tâm lý tiêu cực, nhằm xây dựng bầu không khí tâm lý xã hội tích cực trong tập thể quân nhân.

Tâm lý học quân sự còn nghiên cứu những vấn đề tâm lý của các mối quan hệ qua lại và giao tiếp trong tập thể, xác định những điều kiện tâm lý để xây dựng, củng cố kỷ luật quân sự. Nghiên cứu sự ảnh hưởng của nhân cách cán bộ đối với quân nhân, xây dựng mối quan hệ tốt đẹp, gần gũi giữa cán bộ với chiến sỹ, giữa cấp trên và cấp dưới, phù hợp với yêu cầu của điều lệnh quân đội và các chuẩn mực xã hội.

6. Nghiên cứu những vấn đề tâm lý trong hoạt động lãnh đạo, quản lý bộ đội

Tâm lý học quân sự đi sâu vào nghiên cứu, giải quyết những vấn đề nảy sinh trong lãnh đạo, quản lý bộ đội, chỉ ra những nhân tố cơ bản, đặc trưng tâm lý của quá trình lãnh đạo quản lý, thiết lập mối quan hệ, giao tiếp giữa cán bộ lãnh đạo, chỉ huy và cấp dưới trong hệ thống hoạt động chung, xây dựng uy tín, phong cách lãnh đạo của cán bộ các cấp, nhằm phát huy nhân tố con người trong việc thực hiện các nhiệm vụ của đơn vị, của quân đội...

Thực tiễn cho thấy, tâm lý học quân sự ngày càng có vai trò quan trọng trong xây dựng và chiến đấu của quân đội ta. Tâm lý học quân sự là một bộ môn khoa học hình thành và phát triển trong mối quan hệ chặt chẽ với nhiều bộ môn khoa học khác. Nó đòi hỏi các nhà nghiên cứu, các cán bộ lãnh đạo chỉ huy phải thường xuyên bám sát sự phát triển của quân đội, không ngừng học tập nâng cao trình độ mọi mặt của mình, vận dụng những tri thức tâm lý học quân sự vào giải quyết những vấn đề thực tiễn đặt ra, góp phần xây dựng quân đội nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, xứng đáng là lực lượng nòng cốt trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa thời kỳ mới.